

Vystoupení prezidenta AOBP RNDr. Jiřího Hynka

na 154. Žofínském fóru dne 10.9.2013

Vážený pane ministře, vážený pane náčelníku generálního štábu, vážení všichni zde v sále. Dovolte, abych tak trochu navázal na své vystoupení zde loni v červnu, kdy jsme diskutovali na obdobné téma.

Ještě než tak učiním, rád bych obrátil Vaši pozornost k několika tabulkám. Chci popsat prostředí, ve kterém se náš průmysl, a to zejména průmysl obranných a bezpečnostních technologií, nachází.

Prosím, aby si nic toho, co budu říkat, nikdo z přítomných zástupců státní správy nevztahoval na sebe. Nejde o kritiku, ale popsání reálné situace. Když řeknu, že dvacet tři let po sametové revoluci není postavena severní cesta – dálnice spojující Čechy s Moravou, není to kritika vlád, úředníků, politiků a bůhví koho všechno dalšího, je to jen zoufnutí si nad tragickým stavem dopravní infrastrukturu a promarněným časem stráveným na ucpané D1. Takto berte i některé mé další komentáře a nevztahujte si je na sebe. Tedy aspoň Ti, kteří si jsou jistí, že za to nemohou.

Podle studie World Economic Forum se Česká republika propadla o dalších 7 míst z hlediska konkurenceschopnosti. Nyní jsme na 46. místě těsně před Barbadosem. Z jednotlivých posuzovaných kritérií jsme nejhůře dopadli v úrovni institucionálního prostředí, kdy jsme obsadili 86. místo daleko za zeměmi jako Ázerbájdžán, Srí Lanka, Kazachstán či Senegal. Největšími našimi problémy jsou podle studie korupce a neefektivní státní byrokracie. On Ázerbájdžán je před námi i celkově, vystřídal nás na 39. místě, kde jsme byli ještě loni.

	2013-14	2012-13	2009 - 10
Pořadí	46	39	31
Instituce	86	82	
Infrastruktura	39	38	
Makroekonomické prostředí	55	42	
Zdraví a základní vzdělání	60	53	
Vyšší vzdělání a školení	39	38	
Výkonnost trhu (zboží)	48	41	
Výkonnost trhu práce	81	75	
Vývoj finančního trhu	58	57	
Technologická připravenost	34	31	
Velikost trhu	41	40	
Obchodní sofistikovanost	38	35	
Inovace	37	34	

Zjišťoval jsem, zda-li je hodnoceno i dodržování lidských práv. Ano, jsou zahrnuta do položky „sociální udržitelnost“. Z tohoto pohledu jsme sice ještě před Ázerbájdžánem, ale ten je se svými 4,37 před Maďarskem (4,34) a Slovenskem (4,21). Takže, až zase někdo bude vykládat, že se někde nedodržují lidská práva a že tam nemůžeme exportovat vojenský materiál, měl by důkladně prostudovat tabulku, aby daná země na tom nebyla lépe než my.

Další tabulka popisuje export vojenského materiálu. Jedním z kritérií pro posuzování jeho úrovně je exportovatelnost výrobků a služeb. Použil jsem statistiku IHS, ve které jsou posuzovány exporty produktů s vysokou přidanou hodnotou – kybernetika, radary, vojenská vozidla, letadla, lodě, drony, rakety, elektrooptické a infračervené technologie, přesně řízené zbraně apod. Hlavně – nejsou zde exporty, které se pak objeví jako dovozy (Pandur).

<u>mil USD</u>	<u>2012</u>	<u>2008</u>	<u>nárůst (%)</u>
USA	28.530	20.078	42
Rusko	10.058	8.310	21
Francie	4.563	4.043	13
UK	4.062	2.724	49
Německo	3.028	4.530	- 33
Izrael	2.405	1.381	74
Itálie	2.297	1.463	57
Čína	2.221	1.156	92
Kanada	1.674	916	83
Švédsko	1.428	1.414	1
.....			
ČR	130	288	-55
Polsko	249	141	77
Rakousko	164	149	10
Slovensko	41	51	-21

Není to hezké počtení. Za čtyři roky jsme poklesli o 55%. Je zajímavé, že my a Slovensko máme nižší export vojenského materiálu a zároveň jsme si výrazně pohoršili v tabulce konkurenceschopnosti.

To by byly tabulky na úvod, popisující prostředí, ve kterém se náš obranný a bezpečnostní průmysl (OBP) nachází.

Strategie EU

V prosinci bude Zasedání Rady Evropy. Z naší strany jsou od něj velká očekávání a zároveň velké obavy. Obavy z toho, že zde budou prosazeny zájmy velkých nadnárodních koncernů snadno vstoupit na naše trhy a zlikvidovat svoji kapitálovou silou náš domácí průmysl. Očekávání z toho, že zde bude nastoleno řešení našeho volného přístupu k námořním cestám – tranzitní licence. V současné praxi dochází k poškozování našeho exportu a při nízkém rozpočtu MO je tímto ohrožena další budoucnost OBP. AOBP iniciovala již dvě interpelace v Evropském parlamentu (europoslanci Jan Březina a Oldřich Vlasák) – zatím bez hmatatelného výsledku. Jestli toto nebudou evropské orgány řešit, pak můžeme konstatovat, že žádná spravedlnost v EU neexistuje.

Role státu ve vztahu k OBP

Trh s obranným materiálem není trhem v pravém slova smyslu. Stát reguluje náš export, a tedy není možné OBP nechat na holičkách a bez podpory. Stát (i třeba cizí) je jediným naším možným zákazníkem. Jestliže do něčeho stát zasahuje formou restrikcí a omezení, pak se o to také musí starat. Úspěšné státy realizují přímou podporu vládních programů prostředky na výzkum a vývoj, mají silnou proexportní politiku, používají státní instituce v konkurenčním boji na třetích trzích a další metody.

CITACE ZE STRATEGIE SPOLUPRÁCE STÁTU S OBRANNÝM A BEZPEČNOSTNÍM PRŮMYSEM (dále jen Strategie) - „Dle současného stavu judikatury Soudního dvora EU se jeví jako nadále přípustné přímé pořizování obranného materiálu od národního výrobce z důvodu potřeby uchování životaschopnosti či konkurenceschopnosti tohoto národního

výrobce (podpora národního průmyslu) jakožto nepostradatelné součásti ochrany podstatných bezpečnostních zájmů státu.“

DALŠÍ CITACE – „ČR usiluje o usměrňování aktivit průmyslu formou interakce tak, aby maximálním možným způsobem předcházela situacím, při nichž vzniká konflikt zájmů státu a průmyslu, což ovšem naprosto neznamená oslabování zájmu státu. ČR přitom usiluje o ochranu výše uvedeného zájmu státu nejnižší možnou úrovní regulace, jež ale musí odrážet mj. všechny mezinárodní závazky ČR.“ Je to realita? To si musíte odpovědět sami.

Strategie vztahu státu a OBP

Loni jsem hovořil o tom, jak funguje podpora domácího obranného průmyslu v zemích, jako je Francie, UK, Finsko či Švédsko.

Kritizoval jsem, že situace v ČR tomuto trendu zdaleka neodpovídá. Že na rozdíl od řady vyspělých evropských zemí nemáme platnou koncepci, která by jasně definovala roli OBP v bezpečnostním systému státu. Mohu s potěšením konstatovat, že Strategie vztahu státu a obranného a bezpečnostního průmyslu, jejíž vznik AOBP iniciovala již v roce 2011, spatřila světlo světa. Byla schválena vládou dne 14.8.2013. Jen je škoda, že v průběhu přípravy této Strategie nedošlo k zapojení odborníků z řad AOBP a jeho firem. Mohlo se předejít některým zbytečným nepřesnostem – jako že obrat firem ČEZ či RWE je počítán do bezpečnostního průmyslu. Poslední vládní dokument zabývající se problematikou OBP byl schválen v r. 2000 a je nutno stávající vládě poděkovat za krok, který přijetím této Strategie učinila.

Konstatuje se, že OBP ČR má exportní potenciál, nabízí produkty s vysokou přidanou hodnotou a plní úlohu významného regionálního zaměstnavatele. OBP v širším smyslu zahrnuje také civilní či duální technologie, vědecká pracoviště či university.

Cílem Strategie je vyjádřit strategickou vizi vytváření podmínek pro rozvoj a konkurenceschopnost obranného a bezpečnostního průmyslu a systémově zahrnovat vztahy státu, resp. jednotlivých státních institucí, a sektoru obranného a bezpečnostního průmyslu v ČR.

Stát má zájem na existenci a dalším rozvoji životaschopného obranného a bezpečnostního průmyslu na svém území a je si vědom, že tento zájem má vedle ekonomické složky rozhodující složku bezpečnostní a politickou (vč. zahraničně politické).

Orientace výzkumu a vývoje na schopnosti, které ČR deklaruje jako svou specializaci v rámci NATO a EU, případně sdílené schopnosti s některým z členských států NATO nebo EU. Dále schopnosti identifikované Organizací NATO pro vědu a technologie (NATO STO) a Evropskou obrannou agenturou (EDA) a oblasti, kde již ČR disponuje potenciálem pro výzkum a vývoj (např. kybernetika, robotizace, nanotechnologie, aktivní a pasivní ochrana jednotlivce a techniky, prostředky průzkumu, dálkové detekce a pozorování, ochrana proti zbraním hromadného ničení a improvizovaným výbušným prostředkům).

Pořizování materiálu a služeb - zakázky

- Pravidla EU za určitých podmínek umožňují preferenční pořizování obranného materiálu a služeb od českých podniků, vždy však půjde pouze o určitý výsek celkového záběru průmyslu.
- V kontextu pořizování jsou v současné době definovány tyto **oblasti podstatných bezpečnostních zájmů ČR**: ruční a lehké zbraně a munice, informační technologie (IT) a komunikace, ochrana proti zbraním hromadného ničení a výbušninám, velení a řízení, logistické zabezpečení bojové techniky ve výzbroji AČR, polní zdravotnické zabezpečení, kapacity strategické přepravy, pohonné hmoty, kybernetická obrana, prostředky průzkumu a pozorování (ISR)

To jsou tedy oblasti, kdy MO má nakupovat přímo od českých výrobců, aniž by hrozily sankce od orgánů EU.

Tak to byly vybrané pasáže z této Strategie.

Aktuální otázky

Strategie existuje a jaké budou další kroky?

Opět citace ze STRATEGIE – „Je nezbytné udržet ucelený strategický, systémový a koherentní přístup k obrannému a bezpečnostnímu průmyslu formou zlepšení meziresortní koordinace a informovanosti. Proto bude ustavena Odborná pracovní skupina pro obranný a bezpečnostní průmysl /první zasedání do 31.10.2013/ s pravidelným rytmem zasedání, kontrolou úkolů podle gescí a pravidelnou výroční zprávou pro Vládu ČR předkládanou paralelně s tradiční zprávou o exportech (tj. například v létě 2012 zpráva za rok 2011). Skupina bude zřízena na úrovni členů Výboru pro koordinaci Zahraničně bezpečnostní politiky, stálým členem bude také příslušný náměstek MŠMT, účast bude rozšiřována podle potřeby (např. právní expertízy MZV apod.) vč. možnosti ad hoc přizvání zástupců průmyslu a příslušných asociací. „

DALŠÍ CITACE

„ČR je připravena maximálním možným a obhajitelným způsobem transparentně využívat výjimky z unijní právní úpravy při pořizování obranného materiálu a služeb ve prospěch českého obranného a bezpečnostního průmyslu. Musí však probíhat transparentní management očekávání českého průmyslu v otázkách využívání těchto výjimek. Při uplatňování této výjimky bude bráno v potaz doporučující stanovisko nově zřízené Odborné pracovní skupiny. Postup vydání doporučujícího stanoviska bude určen ve statutu Odborné pracovní skupiny.

Je nezbytná maximální podpora zapojování českých subjektů do společných mezinárodních projektů .... „

Od STRATEGIE se vrátím zpět ke kruté realitě.

Podtext semináře je **Restrukturalizace armády a bezpečnost ČR, Příležitost pro český průmysl**. Nikterak nezpochybňuji nutnost současné restrukturalizace armády. Je opravdu restrukturalizace příležitostí pro průmysl? Co je pro každý průmysl kdekoliv na světě téměř smrtelné, je neustále změna prostředí, ve kterém musí působit. Domnívám se, že neustálá turbulence podnikatelského prostředí je i důvodem, proč si ČR v konkurenceschopnosti stále pohoršuje. Měníme daňové sazby, zákony, předpisy a nařízení. V rámci populistického boje proti korupci máme zákon, který téměř paralyzuje schopnost státní správy pořizovat kvalitní výrobky v potřebném čase. A vrcholem absurdity je nutno zrušit veřejnou soutěž, jestliže se přihlásí jediný výrobce. Kolik výrobců munice či obdobných ryze vojenských výrobků nalezneme na území desetimilionového státu? Takový New York, který je populací větší než celá ČR, nemá žádného. Jak mohou v tomto prostředí průmyslové firmy plánovat svůj další rozvoj? Restrukturalizace armády probíhá permanentně od doby, co AČR existuje. „Dejte mi pevný bod a pohnu Zemí“, prohlásil Archimédes. „Dejte mi pevný střednědobý plán, který bude platit“, říkají představitelé našich firem, kdykoliv je potkám.

Dovolím si přečíst na závěr jeden email, který jsem nedávno obdržel a znovu zdůrazňuji, není to kritika nikoho a ničeho. Je to jen zoufnutí si jednoho malého českého výrobce nad stavem, který trvá již dlouhé roky a pravděpodobně trvat dlouhé roky ještě bude. A tento stav je částečně zdůvodnitelný řadou objektivních vnějších faktorů.

„Ahoj Jirko,

Až někdy potkáš pana ministra obrany (např. na 154. Žofínském fóru), zkus prosím Tě zjistit, jak to obecně vypadá na MO do budoucna s plánováním.

Pro názornost přikládám konkrétní případ z letošního roku, jak to zatím funguje v praxi a jak by se efektivně dalo zbavit českého výrobce:

Na začátku roku je od výrobce vyžádána aktualizace cen konkrétního výrobku.

V dalším kroku je výrobce vyzván, aby předložil čestné prohlášení, kde vedle popisu výrobku musí deklarovat, že je jediným výrobcem a dodavatelem daného výrobku pro AČR.

Poté má výrobce několikrát telefonicky či písemně doložit, že je schopen dodat požadované množství výrobku v roce 2013.

Výrobce samozřejmě pokaždé vyžádá závazné nabídky od svých subdodavatelů a některé položky již musí na své riziko objednat a koupit.

V srpnu se výrobce od kooperující firmy a z webu dozví, že ministerstvo opravdu plánuje ještě letos výrobky nakoupit. Informace zřejmě pochází ze zasedání vlády, takže natěšený výrobce vyhlásí nejvyšší pohotovost, neboť je podle něj již pět minut po dvanácté, a znovu zahájí obvyklé kolečko se subdodavateli. Položí opatrný dotaz na MO, jak se věci mají.

Když je znovu vyzván, aby sdělil, zda je schopen dodat požadované zboží v roce 2013, znovu vše prověří (někteří subdodavatelé reagují už poněkud tvrději) a sdělí nejzazší termín, dokdy potřebuje aspoň závazné sdělení MO, že to je tentokrát myšleno vážně. Pro jistotu čeká s podpisem dalších smluv a odesláním dalších závazných objednávek ještě jeden den.

Když požadované sdělení neobdrží, v neblahé předtuše ještě jednou otravuje s dotazem MO a zjistí, že na daný výrobek nejsou peníze.

Výrobce se omluví nejdůležitějším subdodavatelům, pokusí se zrušit, co se ještě zrušit dá, spočítá škody, zatlačí slzu a těší se na další dotaz o realizovatelnosti dodávky v roce 2013 (jako vždy se možná ke konci roku nějaký ten peníz objeví). Na ten už bohužel nebude schopen odpovědět kladně a máme ho z kola ven.

Kdyby měl výrobce alespoň jistotu, že objednaný materiál použije pro dodávku v roce 2014, byla by situace o malinko veselejší. Ale tak to milé děti zatím bohužel nefunguje.

Pozor, toto není stížnost. Není to také skuhrání o tom, že armáda nedává zakázky českým firmám. Nebyla by to ostatně pravda. Na dodávkách AČR už mohou stavět existenci jen zcela výjimečné firmy nebo zoufalci. Je to spíš o nastavení systému z pohledu malého výrobce. Mám pocit, že všichni zúčastnění dělají svoji práci, jak nejlépe dovedou, ale když se to dá dohromady, tak je to takové divné, spíš na takové to malé domácí žvýkání.

Přeji Ti hezký den a spoustu další legrace při kormidlování českého obranného průmyslu.“

Děkuji za pozornost. Jiří Hynek